

Campus Elverum
Avdeling for helse- og idrettsfag

Kandidatnummer 2

Bacheloroppgave

Analyse av angrepsstiler i norsk Eliteserie, spansk La Liga, tysk Bundesliga og engelsk Premier League

Analysis of attacking styles in norwegian Eliteserie, Spanish La Liga, german
Bundesliga and english Premier League

Bachelor i idrett- spesialisering i trenerrollen 2014/2017

2017

Forord

Dette er den avsluttende oppgaven for min bachelorgrad i Idrett med Spesialisering i Trenerrollen ved Høgskolen i Hedmark avdeling Elverum.

Opgaven min handler om angrepsstiler i toppfotball og problemstillingen min er:

Hvilken angrepsstil er mest effektiv i Norsk Eliteserie sammenlignet med de beste ligaene i Europa?

Jeg har hele livet vært interessert i taktikk og spillestiler i fotball og når jeg fikk muligheten til å fordype meg i angrepsstiler i fotball ville jeg ikke la den muligheten gå fra meg. Jeg syntes også at det er veldig interessant med ulike fotballkulturer og nasjonale ulikheter i fotballfilosofi. Derfor ville jeg se nærmere på hvordan vår fotballfilosofi påvirker måten vår å spille fotball på, og om den er så ulik de beste nasjonene i Europa som det kan se ut som ved første øyekast.

Midtveis i arbeidet fikk jeg også vite at Egil «Drillo» Olsen skrev om det samme temaet som jeg skriver om, når han skrev sin hovedoppgave under studiet Norges Idrettshøgskole. Det syns jeg var veldig stas og det ga meg ekstra motivasjon til å gjøre en bra oppgave.

Jeg vil takke venner og familie for bra støtte både gjennom arbeidet med denne oppgaven og gjennom disse tre årene i Elverum. Jeg vil også takke mine medstudenter og forelesere for hjelp og inspirasjon, både gjennom arbeidet med bacheloroppgaven og for alle tre årene på Høgskolen i Hedmark. Til slutt vil jeg takke veilederen min Sigurd, for god hjelp underveis.

Elverum, Mai 2017

René Eriksen

Sammendrag

Forfatter

René Eriksen

Tittel

Analyse av angrepsstiler i norsk Eliteserie, spansk La Liga, tysk Bundesliga og engelsk Premier League

Nøkkelord

Fotball, analyse, angrepsspill, direkte fotball, ballbesittende fotball, Eliteserien, La Liga, Bundesliga, Premier League

Metode

Litteraturstudie. Jeg benytter meg av annen forskning og data som er relevant for mitt problemområde.

Resultat

Resultatene i denne oppgaven viser at andelen mål etter direkte angrep, ballbesittende angrep og etter kontringer er lik i norsk Eliteserie, spansk La Liga, tysk bundesliga og engelsk Premier League. En direkte angrepsstil er mest effektiv mot et forsvar i ubalanse, mens en ballbesittende stil er mest effektiv mot et forsvar i balanse.

Innhold

FORORD	2
SAMMENDRAG.....	3
INNHold	4
1. INNLEDNING	7
1.1 PROBLEMOMRÅDE.....	7
1.2 BAKGRUNN FOR VALG AV PROBLEMOMRÅDE.....	8
1.3 NÆRMERE OM PROBLEMSTILLINGEN	9
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	9
1.4.1 <i>De beste ligaene I Europa.....</i>	<i>10</i>
1.4.2 <i>Gjennombruddshissighet.....</i>	<i>10</i>
1.4.3 <i>Balanse.....</i>	<i>11</i>
1.4.4 <i>Angrepsstil .....</i>	<i>11</i>
2. TEORI	13
2.1 DIREKTE ANGREPSSTIL.....	13
2.2 BALLBESITTENDE ANGREPSSTIL	13
2.3 HVILKEN ANGREPSSTIL BLIR SETT PÅ SOM MEST EFFEKTIV?.....	15
2.4 ULIKE SPILLESTILER OG FOTBALLKULTURER	17
2.4.1 <i>Ulike fotballfilosofier og fotballkulturer .....</i>	<i>18</i>

2.4.2	<i>Fotballfilosofi og fotballhistorie i Norge</i>	19
2.4.3	<i>Fotballfilosofi og fotballhistorie i Spania</i>	20
2.4.4	<i>Fotballfilosofi og fotballhistorie i Tyskland</i>	21
2.4.5	<i>Fotballfilosofi og fotballhistorie i England</i>	22
3.	METODE	23
3.1	HVA ER METODE?.....	23
3.2	VALG AV METODE.....	24
3.3	BESKRIVELSE AV METODE.....	25
3.4	INKLUSJONSKRITERIER.....	26
3.5	BEGRUNNELSE FOR VALG AV INKLUSJONSKRITERIER.....	27
3.6	FREMANGSMÅTE VED INNHENTING AV DATA.....	27
3.7	BEARBEIDING AV INNHENTET DATA.....	30
3.8	UTVALG	30
3.9	ETISKE BETRAKTNINGER.....	31
3.10	METODEKRITIKK.....	31
4.	RESULTAT	33
4.1	NORSK ELITESERIE	33
4.2	SPANSK LA LIGA.....	35
4.3	TYSK BUNDESLIGA	37
4.4	ENGELSK PREMIER LEAGUE.....	38
5.	DISKUSJON	42

5.1	HVILKEN ANGREPSSTIL ER MEST EFFEKTIV I NORSK ELITESERIE?	42
5.2	HVORDAN ANGRIPES DET I SPANIA, TYSKLAND OG ENGLAND SAMMENLIGNET MED I NORGE?43	
5.3	HVORDAN BURDE NORSKE ELITESERIE-LAG ANGRIFE?	46
6.	KONKLUSJON	48
	LITTERATURLISTE	50

1. Innledning

I dette kapitlet vil jeg presentere mitt problemområde, hvorfor jeg har valgt det problemområde og utdype min problemstilling.

1.1 Problemområde

I den fotballfaglige debatten er det angrepsspill som engasjerer folket mest (Olsen & Hauge, 2011). Olsen og Hauge (2011) skriver at det er ganske små forskjeller i hvordan lag forsvarer seg på høyt internasjonalt nivå og det er ganske stor enighet om hvordan man skal ta de åpenbare kontringsmulighetene. Men det er stor uenighet om hvordan man skal løse angrep mot etablert forsvar, både blant «fotballekspertene» og blant alle fotballinteresserte (Olsen & Hauge, 2011).

Etter noen fantastiske år for Norge og Rosenborg på 1990- og tidlig 2000-tallet har det gått tråere for norsk fotball de seneste årene. Både Norge og Rosenborg hadde stor suksess internasjonalt med en direkte angrepsstil, men siden den gang har den internasjonale fotballen utviklet seg og i de seneste årene har en mer ballbesittende angrepsstil vært i sterk fremmarsj (Olsen & Hauge, 2011). Det har satt oss i Norge i et lite dilemma. Skal vi beholde vår norske stil med en direkte angrepsfotball eller skal vi ta etter de store nasjonene og begynne å bli mer opptatt av å ha ballen i laget, gjennom en ballbesittende angrepsstil?

Det blir hevdet at en ballbesittende stil er mer «utviklende» og at en direkte stil skaper bedre resultater (Olsen & Hauge, 2011) (Unnithan & Iga, 2016). Argumentene er ofte at spillerne får flere repetisjoner med ball og man lærer seg å gjøre konstruktive ting med ballen fremfor å sparke den vekk. «Drillo» argumenterer fint for at han ser argumentasjonen, men at å spille

6-7 pasninger upressa i bakre firer neppe skaper bedre fotballspillere (Olsen & Hauge, 2011). «Drillo» skriver at for å kompensere for at man har et svakere lag enn motstanderen er en direkte angrepsstil den mest hensiktsmessige angrepsstilen (Olsen & Hauge, 2011). Han skriver at målet må være å spille gjennombrudshissig med så mye ballbesittelse som mulig (Olsen & Hauge, 2011). Samtidig er en ballbesittende stil på frammarsj internasjonalt og vi har sett flere strålende lag vinne titler med en ballbesittende angrepsstil (Bangsbo & Peitersen, 2016).

Ulike spillestiler blir diskutert av fotballtrenere, supportere, eksperter og alle som er interessert i fotball. Derfor vil jeg nå se nærmere på hvilken angrepsstil som virkelig gir best avkastning og om vi i Norge scorer flere mål etter direkte angrep enn dem gjør i for eksempel Spania, som er kjent for en mer ballbesittende stil.

1.2 Bakgrunn for valg av problemområde

Jeg har spilt fotball hele livet fra jeg var 5 år gammel og jeg har alltid livet vært ekstremt fotballinteressert. Jeg har også alltid vært veldig i interessert i taktikk og spillestiler og jeg syntes det er veldig interessant at fotballverden inneholder så utrolig mange forskjellige spillestiler, og at man kan oppnå gode resultater med flere ulike stiler.

Jeg syntes det er veldig interessant med den ballbesittende trenden vi ser internasjonalt og jeg syntes det er rart at vi i Norge i ganske liten grad har tatt etter den trenden. Mye tyder på at direkte fotball står sterkt etter at Norge og Rosenborg hadde stor suksess med det på 1990- og 2000-tallet. Derfor er det interessant å se om min erfaring stemmer, at vi angriper mer direkte og at vi scorer flere mål etter direkte angrep her i Norge enn de gjør i de beste europeiske ligaene.

Jeg syntes også det er et interessant problemområde for meg som utdanner meg til fotballtrener. Det er mange avgjørelser som tas på skjønn innenfor fotball, så det å se på hva forskning og litteratur sier gir meg en bedre faglig tyngde for å ta avgjørelser. Debatter på spillestil inneholder veldig ofte mye erfaring og praktisk kunnskap, men det er interessant å skulle se det fra et mer teoretisk ståsted.

1.3 Nærmere om problemstillingen

Jeg ønsker å sammenligne norsk og utenlandsk angrepsspill med tanke på den angrepsfotballen Norge har hatt suksess med.

Med bakgrunn i dette har jeg endt opp med følgende problemstilling:

Hvilken angrepsstil er mest effektiv i Norsk Eliteserie sammenlignet med de beste ligaene i Europa?

1.4 Begrepsavklaring

Her vil jeg gjøre rede for begreper jeg kommer til å bruke i oppgaven min.

1.4.1 De beste ligaene i Europa

Jeg ønsker å sammenligne norsk eliteserie med de beste ligaene i Europa og for å avklare hvilke ligaer jeg prater om vil jeg ta utgangspunkt i UEFA sin egen rangering av ligaene gjennom UEFA sin liga-koeffisient (UEFA, 2017, 22.03). Koeffisient-systemet er et system som gir klubber poeng basert på resultatene klubben oppnår årlig i UEFA Champions League og i Europa League (UEFA.com, 2017, 22.03). Man får to poeng for seier, et poeng for uavgjort og man får i tillegg poeng basert på hvor langt man går i de ulike turneringene (UEFA.com, 2017, 22.03). Resultatene av prestasjonene til enkeltklubbene legges sammen og man får en nasjons-koeffisient (UEFA.com, 2017, 22.03). For at liga-rangeringen skal gi et riktig bilde på nåtilstanden gjelder kun resultatene fra inneværende sesong og de fire foregående sesongene (UEFA.com, 2017, 22.03). Det gjør at rangeringen alltid er oppdatert og et riktig bilde på situasjonen i Europeisk fotball.

Jeg har valgt meg ut de tre ligaene som ligger som topp 3 i dag. De tre ligaene som ligger på toppen i dag har vært tre av de fire store ligaene i europeisk fotball i lang tid, så det er tre ligaer som har holdt høyt nivå over tid. De tre øverste nasjonene på UEFA sin rangering i rangert rekkefølge er Spania, Tyskland og England (UEFA.com, 2017, 22.03). Norge er rangert som den 25. beste nasjonen basert på resultater for klubblagene i Europa per 22. mars 2017 (UEFA.com, 22.03, 2017).

1.4.2 Gjennombruddshissighet

Et nøkkelbegrep innen både forsvarsspill og angrepsspill er gjennombrudd (Olsen & Hauge, 2011) (Hawkins & Robinson, 2016).

Bergo (et al., 2002, s. 84) sin definisjon på et gjennombrudd er:

«Et gjennombrudd oppnås når det ene laget spiller ballen forbi en eller flere i banens lengderetning. Dersom ballen går til en medspiller som får kontroll, er gjennombruddet vellykket. Gjennombruddet blir dermed en forutsetning for scoring, og scoringen er det totale gjennombruddet.»

Gjennombruddshissighet dreier seg om hvor hissige et lag er på å gjøre gjennombrudd (Olsen & Hauge, 2011). Et gjennombrudsforsøk innebærer ofte høyere risiko enn en pasning på tvers eller bakover og denne forståelsen er viktig (Olsen & Hauge, 2011). Det er grad av gjennombruddspasninger som er den store skillelinjen i debatten om angrepsspill (Olsen & Hauge, 2011). Et lag som ofte søker gjennombrudd sier vi er mer gjennombrudshissig enn lag som sjeldnere søker gjennombrudd for å beholde ballen i laget isteden (Olsen & Hauge, 2011).

1.4.3 Balanse

Begrepet balanse beskriver hvorvidt laget i forsvar har kontroll over situasjonen eller ikke (Bergo et al., 2002). Et forsvar i god balanse er et forsvar med god kontroll, noe som betyr at alle forsvarsoppgavene er ivaretatt (Bergo et al., 2002). Det vil si at det er press på ballfører og at de viktigste rommene er dekket (Bergo et al., 2002) (Olsen & Hauge, 2011). Dersom disse oppgavene er ivaretatt er laget i *posisjonell balanse*, mens man ved å ha like mange spillere som motstanderen mellom ballen og eget mål er i *numerisk balanse* (Bergo et al., 2002) (Olsen & Hauge, 2011).

1.4.4 Angrepsstil

Ordet *spillestil* kan brukes både om et lag og en spiller, men i denne oppgaven vil jeg bruke det for å definere *måten et lag spiller* på, ikke enkeltspillere (Olsen & Hauge, 2011). I denne

oppgaven fokuserer jeg kun på angrepsspill. Derfor kommer jeg til å benytte uttrykket *angrepsstil* for å beskrive et lags spillestil i angrep. Et lag angriper når det har ballen (Olsen & Hauge, 2011) (Hawkins & Robinson, 2016). Noen lag har en tydelig spillestil, som man ser igjen fra kamp til kamp, mens andre ikke har det (Olsen & Hauge, 2011). Men uansett om spillestilen er tydelig eller ikke, så har alle lag en spillestil (Olsen & Hauge, 2011). Det er ofte knyttet til tallbegreper som 4-4-2 eller 4-3-3, men disse formasjonene sier veldig lite om spillestilen (Bergo, Johansen, Larsen & Morisbak, 2002) (Bangsbo & Peitersen, 2016).

2. Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere den teorien som er relevant for mitt problemområde. Jeg vil ta for meg tidligere forskning og annen relevant litteratur som ligger til grunn for denne oppgaven. Jeg vil og se nærmere på fotballfilosofiene og litt fotballhistorie i landene Norge, Spania, Tyskland og England.

2.1 Direkte angrepsstil

Det finnes flere uttrykk for en direkte angrepsstil (Olsen, 1994). «Drillo» bruker uttrykk som «direct play» og en «gjennombruddshissig stil» for å beskrive en angrepsstil hvor man søker gjennombrudd tidlig i angrepene (Olsen, 1994). Strudwick skriver at en «direkte angrepsstil» ofte går ut på å raskt spille ballen opp til motstanderens tredjedel for så å avslutte angrepene raskt (Strudwick, 2016). Man forsøker å få ballen inn i motstanderens 16-meter så raskt som mulig for å sette motstanderens forsvar under press (Strudwick, 2016). Langpasningen er ofte et viktig virkemiddel i en direkte angrepsstil (Strudwick, 2016). «Drillo» mener at langpasningen ikke bare var et dominerende virkemiddel, han omtaler den som enerådende innenfor hans spillestil (Olsen, 1994). Langpasningen benyttes oftest mot et etablert forsvar, altså når motstanderen har alle 11 spillere mellom ballen og sitt eget mål (Olsen, 1994).

2.2 Ballbesittende angrepsstil

Man kan bruke flere forskjellige uttrykk, men jeg har valgt å kalle en tålmodig måte å angripe på, for en “ballbesittende stil”. I boka «Effektiv Fotball» benytter «Drillo» både «possession

play» og «omstendelig angrepsoppbygging» som uttrykk for å beskrive en angrepsstil som legger vekt på å ha ballen i laget fremfor å søke gjennombrudd tidlig i angrepene (Olsen, 1994). Strudwick skriver at ballbesittende fotball er basert på en systematisk og tålmodig oppbygging av angrep, ved hjelp av mange pasninger og mye bevegelser (Strudwick, 2016). Gjennom å ha ballen i laget kan man flytte opp mange spillere og man forsøker å etablere et angrep inne på den siste tredjedelen av banen (Strudwick, 2016). Laget beholder ballen og venter tålmodig på den riktige åpningen som de vil prøve å utnytte gjennom en eksplosiv og ofte risikabel pasningskombinasjon (Strudwick, 2016). Det er viktig å være klar over at man prater om grader av gjennombruddshissighet, og at det er ulike måter å være gjennombruddshissig på (Olsen, 1994). De seneste årene har fotballverden vært vitne til to fantastiske lag mestre en ballbesittende angrepsstil (Strudwick, 2016). Både Barcelona, med Pep Guardiola som trener, og det spanske landslaget, med Vicente del Bosque som trener, spilte ballbesittende fotball og vant titler (Strudwick, 2016). Spania vant EM 2008, VM 2010 og EM igjen i 2012, med ballbesittende fotball (Strudwick, 2016), mens Barcelona vant Champions League både i 2009 og 2011 med en ballbesittende angrepsstil (UEFA, 2017, 17.03). Nederland sin totalfotball på i VM 1970 er en forgjenger av dagens ballbesittende fotball (Strudwick, 2016). Totalfotballen er et historisk spillsystem som gikk ut på å spille ut motstanderen gjennom mange pasninger og masse bevegelser, blant spillere som var spredd godt ut over hele banen (Bangsbo & Peitersen, 2016). Det var Rinus Michels som introduserte totalfotball for verden som trener for Nederland i VM i 1974 og som introduserte totalfotball for Ajax som trener på 70-tallet (Scholten, 2005, 03.03). Pep Guardiola blir sett på som en pioner for ballbesittende fotball og han sier noe av det samme som «Drillo». Det å ha ballen er ikke et mål i seg selv, det er kun et virkemiddel for å skape ubalanse hos motstanderen (Perarnau, 2014).

2.3 Hvilken angrepsstil blir sett på som mest effektiv?

«Drillo» har alltid vært klar på at han mener at direkte angrepsstil er den mest hensiktsmessige stilen å angripe med. I boka «Spill effektiv fotball» presenterer han tall som underbygger hans mening om at en direkte stil er mest hensiktsmessig (Olsen & Hauge, 2011). Han viser blant annet til forskning som ble gjort på 90-tallet hvor 202 scoringer fra EM, VM og noen klubbkamper er analysert, og tallene viser at et klart flertall av målene som scores, scores etter få trekk, og gjennom det argumenterer han for at en direkte angrepsstil er mest hensiktsmessig (Olsen & Hauge, 2011).

Antall trekk ved scoring basert på 202 scoringer i EM, VM og klubbkamper 90-tall.

Antall pasninger	-	0	1	2	3	4	5	6	7>
Antall scoringer	202	53	29	35	26	17	16	7	19
% antall scoringer	-	26,2	14,4	17,3	12,9	8,4	7,9	3,5	9,5
70,8					29,2				

Figur 1 (Olsen & Hauge, 2011, s. 37).

Han ser også på om angrepene i forkant av angrepene som ender med mål er lengre eller kortere enn angrepene som leder til mål. Der finner han undersøkelser som sier at angrepene som fører til mål i 79% av tilfellene var mellom 0 til 3 trekk og 21% av angrepene var på mer enn 3 trekk (Olsen & Hauge, 2011). «Drillo» skriver at det forsterker inntrykket av at mange pasninger ikke er veien til mål (Olsen & Hauge, 2011).

Den mest omfattende studien som er gjort innenfor kampanalyse er gjort av Norges Toppfotballsenter fra VM i Sør Afrika i 2010 (Johansen et al., 2010). Studien har analysert alle ballinvolvinger som ble gjort i de 64 kampene som ble spilt i VM 2010 (Johansen et al, 2010). En involvering kalles en «angrepshandling» og en pasning som passerte en eller flere motstandere ble kalt en gjennombrudshandling (Johansen et al, 2010). Når de ser på antall gjennombrudshandlinger i forhold til det totale antall angrepshandlinger får dem et parameter som sier noe om hvor gjennombrudshissig hvert enkelt lag er (Johansen et al, 2010). I VM 2010 var det Sveits som var mest gjennombrudshissig med 61,7%, mens Brasil var minst gjennombrudshissig med 43,7% gjennombrudshandlinger (Johansen et al, 2010). Det viste seg at parameteret for gjennombruddshissighet ikke hadde noen betydning for om lagene hadde suksess i VM eller ikke (Johansen et al., 2010). Det var store forskjeller mellom lagene, men ingenting tydet på at en mer eller mindre gjennombrudshissig (direkte stil), ga noe bedre resultater enn en mindre gjennombrudshissig (ballbesittende stil) (Johansen et al., 2010).

Sett i sammenheng med min problemstilling er studien relevant med tanke på at norske lag tradisjonelt har spilt direkte angrepsfotball. Hvis jeg finner ut at det i norsk Eliteserie benyttes en mer gjennombrudshissig, eller direkte angrepsstil, enn det benyttes i de beste ligaene i Europa, så trenger ikke det å bety at vi i Norge skal spille mer ballbesittende, fordi grad av grad av gjennombruddshissighet, eller valg av angrepsstil, ikke spiller inn på lagets grad av suksess. Det er uansett mange andre faktorer som har innvirkning på resultatene klubbene fra en liga oppnår. Noen viktige faktorer kan være at vi i Norge har utfordrende klima, dårligere økonomi, mindre spillere å ta av på grunn av liten befolkning og god kultur for andre idretter som for eksempel ski og håndball.

Hvis man går videre i studien til toppfotballsenteret har forskerne også sett nærmere på det totale antallet gjennombrudshandlinger per kamp for hvert lag i VM 2010, altså det totale antallet og ikke prosentandelen (Johansen et al, 2010). Statistikken viser at flere

---

gjennombrudshandlinger var en av de sterkeste forklaringene på hvilket lag som hadde suksess i mesterskapet, eller ikke (Johansen et al, 2010). De to landene som hadde flest gjennombrudshandlinger var Spania og Tyskland som ble nummer 1 og nummer 3 i mesterskapet (Johansen et al, 2010). «Drillo» tar også for seg statistikken fra studien i boka «Spill effektiv fotball» (Olsen & Hauge, 2010). Etter å ha presentert statistikken i boka konkluderer «Drillo» med at: «Å spille ballen fremover ofte, og dermed få mange vellykkede gjennombrudd kan altså sies å være effektiv fotball» (Olsen & Hauge, 2011, s. 96). Allikevel drar «Drillo» slutningen at det er mest effektivt med en direkte angrepsstil, til tross for at Spania hadde flest «gjennombruddshandlinger» med en ballbesittende stil i mesterskapet. Det at Spania hadde flest gjennombrudd per kamp kan heller være et bilde på at du ikke må benytte en direkte angrepsstil for å oppnå mange gjennombrudshandlinger i en kamp.

Ellers så er det interessant at antall scoringer mot etablert forsvar økte markant, mens scoringer etter kontringer og dødballer gikk ned (Olsen & Hauge, 2011). Fram til VM 2006 var andelen scoringer etter etablert angrep rundt 30%, men i VM 2010 ble litt over 40% av alle scoringene scoret etter etablert angrep (Olsen & Hauge, 2011). Studien viste at årsaken til trenden var at lagene i VM var ekstremt opptatt av å ikke bli tatt i ubalanse (Johansen et al, 2010). Det førte til at en større andel av målene ble scoret etter spill mot etablert forsvar (Olsen & Hauge, 2011) (Johansen et al., 2010).

2.4 Ulike spillestiler og fotballkulturer

Nasjonale spillestiler er en viktig del av et lands identitet (Garcia-Marti, 2016). Her vil jeg kort ta for meg den norske, spanske, tyske og den engelske måten å spille på og kort om fotballkulturene i landene. Det gjør jeg fordi det er viktig å belyse fotballkulturene og spillestilforskjeller når jeg skal se på eventuelle forskjeller i hvordan målene scores i hver liga.

Hvis det scores flere mål etter direkte angrep i Norge enn i Spania så kan det ha en sammenheng med hvordan angrepsfotball som spilles i Norge og i Spania.

2.4.1 Ulike fotballfilosofier og fotballkulturer

Jeg redegjør forholdsvis kort for fotballkulturene i de ulike landene og hvilken spillestil nasjonene og ligaene er kjent for å spille. Derfor kommer jeg ikke til å skrive noe om nasjonenes kultur, selv om jeg vet at fotballkulturene springer ut fra den nasjonale kulturen. Dette gjør jeg fordi jeg vil redegjøre for hvordan fotball som spilles i landene, mer enn jeg vil drøfte hvorfor kulturen har blitt som den har blitt.

Fotballkulturer i et land og landets generelle kultur er knyttet til hverandre og burde ses på i sammenheng (Duncan & Strudwick, 2016). Fotball reflekterer den nasjonale kulturen fordi den gjennomsyrrer alle nivåer av samfunnet (Duncan & Strudwick, 2016). Dette fører til at kulturen i nasjonen påvirker hvordan fotballen spilles, hvordan spillere og trenere forbereder seg til kamp og trening og hvordan oppførsel som blir sosialt akseptert innenfor fotballen (Duncan & Strudwick, 2016). Dette overføres fra en generasjon til en annen og dette skaper en kultur innenfor fotballen (Duncan & Strudwick, 2016). For å kunne gå nærmere inn på hvordan den nasjonale kulturen påvirker fotballkulturen og spillestil må vi huske på at uttrykket kultur er et ekstremt komplekst fenomen (Duncan & Strudwick, 2016).

Kultur defineres som (Kaas, Kaggstad & Kristiansen, 2007, s. 74):

«Kultur er summen av alle holdninger, verdier, normer og til slutt atferd i en gruppe, et lag eller en bedrift. Enkelt sagt er kulturen atferden til menneskene i organisasjonen, eller i dette tilfellet nasjonen».

I fotball kan man anta at ulike spillestiler har blitt så innprenta i kulturen at alle forsøk på å utfordre den tradisjonelle måten å spille på ofte blir møtt med skepsis og motstand (Duncan & Strudwick, 2016).

2.4.2 Fotballfilosofi og fotballhistorie i Norge

Utenom bronse i OL i Tyskland i 1936 hadde Norge stort sett, med et par unntak, svake resultater på herresiden i fotball fram til 1990 (Goksøyr, 2002). I 1990 skjedde det som skulle vise seg å bli det store vendepunktet for norsk landslagsfotball, Egil «Drillo» Olsen blir ansatt som vikarierende landslagssjef (Goksøyr, 2002). I årene før «Drillo» ble ansatt hadde Norge veldig svake resultater og vi var langt unna å kvalifisere oss til noen mesterskap (Goksøyr, 2002). Når «Drillo» ga seg som landslagstrener etter VM i Frankrike i 1998 hadde Norge deltatt i 2 VM sluttspill i USA i 1994 og i Frankrike i 1998 og Norge hadde ved to anledninger vært nummer to på FIFA-rankingen (Goksøyr, 2002). I tillegg var Rosenborg gode i Champions League på 1990-tallet og på 2000-tallet og de vant 13 seriemesterskap fra 1992 til 2004 (Goksøyr, 2002). Både Norge under «Drillo» og Rosenborg under Nils Arne Eggen ble forbilder for den nye «norske» måten å spille på (Goksøyr, 2002). Begge lagene bidro til å utbre begreper, kunnskap og holdninger som støttet opp om den nye norske måten å spille fotball på (Goksøyr, 2002, s. 268). Den «norske» måten å spille på går blant annet ut på en ekstremt direkte angrepsstil og et ekstremt soneorientert forsvarsspill (Goksøyr, 2002). Norge og Rosenborg spilte begge direkte, men de løste det på to litt forskjellige måter (Goksøyr, 2002). Mens Norge ofte benyttet seg av langpasninger i lufta, eller «Flo-pasning» som det ble kalt, var Rosenborg mer villige til å ta risiko i angrepsspillet og de forsøkte oftere å spille seg gjennom midten med et hurtig pasningsspill (Goksøyr, 2002). Den «norske» måten å spille på står sterkt kulturelt i dag (Goksøyr, 2002) og for eksempel så har Rosenborg hatt stor suksess

gjennom å gå tilbake til sin gamle spillestil som de hadde stor suksess med på 90- og 00- tallet (Rise, 2016).

En annen ting som har vært viktig i for Norges fotballkultur er «Tippekampen» (Scheie & Slettan, 2003). «Tippekampen» var en direktesendt kamp fra England som ble vist på NRK1 hver lørdag (Scheie & Slettan, 2003). «Tippekampen» gjorde at Engelsk fotball ble veldig populært og det har bidratt til å bygge opp den enorme interessen nordmenn i dag har for engelsk fotball (Goksøyr, 2002). Dette har ført til at engelsk fotball har hatt en sterk innflytelse på norsk fotball (Goksøyr, 2002).

2.4.3 Fotballfilosofi og fotballhistorie i Spania

Spania er et veldig komplekst land og en av grunnene er at Spania består av flere ulike folkeslag (Burns, 2012). De fleste i Spania vil kalle seg spanjoler og i fotballsammenheng så er det Real Madrid som er den største klubben for «spanjolene» (Burns, 2012). Generalen Francisco Franco var diktator i Spania fra 1939 til 1975 (Aarli, 2017, 25.03) og han var en sterk tilhenger av Real Madrid (Burns, 2012). Det var med å bidra til en økt rivalisering mellom klubbene Real Madrid, Barcelona og Athletic Club do Bilbao (Burns, 2012). Barcelona var den største klubben for katalanerne og Athletic Club do Bilbao var den største klubben for baskerne (Burns, 2012). Catalonia ligger nordøst i Spania og den største byen er Barcelona (Aarli, 2017, 25.03). Baskerland ligger helt nord i Spania og den største byen er Bilbao (Aarli, 2017, 25.03). Rivaliseringen som ble forsterket under Franco-regimet står sterkt i dag og fotball og politikk går hånd i hånd i Spania (Burns, 2012). For eksempel er kampene mellom Barcelona og Real Madrid blitt døpt *El Clasico* og det er et av verdens største rivaloppgjør (Burns, 2012).

Spania er kjent for å spille veldig ballbesittende fotball (Burns, 2010). Barcelona sin fotballidentitet bygger på totalfotballen Rinus Michels innførte i klubben og som Cruyff videreførte fra 1988 og fram til 1996 (Burns, 2012). Spania vant EM, VM og EM igjen i 2008, 2010 og 2012 og Barcelona vant Champions League 2009 og 2011 med en ekstremt ballbesittende fotball (Burns, 2012).

2.4.4 Fotballfilosofi og fotballhistorie i Tyskland

Historisk sett har Tyskland vært kjent for en defensiv stil hvor godt forsvarsspill har vært viktig (Hesse, 2011). Angrepsspillet har vært preget av en direkte stil hvor de har vært mest kjent for et godt kontringsspill (Hesse, 2011). De siste årene har tysk fotball utviklet seg voldsomt (Perarnau, 2016). Lederne i tysk fotball ble enige om å forandre tysk fotball rundt år 2000 (Perarnau, 2016). De mente at metodene og måten ting har blitt gjort på tidligere var utdaterte og de ble enige om å jobbe aktivt for å forandre tysk fotball (Perarnau, 2016). De gjorde endringer i alle leddene og et par eksempler er en mer omfattende trenerutdanning, bedre utdanning innenfor speiding og innenfor treningen av barn og ungdom (Perarnau, 2016). I VM 2006 på hjemmebane begynte man så vidt å se resultatene av arbeidet som hadde blitt gjort i tysk fotball og når de vant VM i Brasil i 2014, spilte de en mye mer ballbesittende fotball enn det dem tidligere har gjort (Perarnau, 2016). Den samme trenden har vært tydelig i den tyske Bundesligaen (Perarnau, 2016). Både Jurgen Klopp, som ledet Dortmund til 2 strake seriegull i 2011 og 2012, med en ekstrem offensiv fotball med høyt press, og Pep Guardiola som ledet Bayern Munchen til 3 strake Bundesliga-titler i 2014, 2015 og 2016, med ekstremt ballbesittende fotball, har hatt stor påvirkning på den Tyske Bundesligaen (Perarnau, 2016). Det kommer opp flere unge tyske trenere som har en mye mer ballbesittende fotballfilosofi enn det som har vært vanlig i Tyskland (Perarnau, 2016). Derfor kan vi si at den

tyske Bundesligaen har, og er i ferd med å gå fra å være en direkte liga, til å bli en mer ballbesittende liga.

2.4.5 Fotballfilosofi og fotballhistorie i England

England blir sett på som fotballens «hjemsted» og FA, eller Football Association, er verdens eldste fotballforbund og ble stiftet i 1863 (Wilson, 2010). Engelskmennene har stort sett kjempet for å beholde fotballen som den har vært fra sin oppstandelse (Wilson, 2010). De har vært lite villige til å endre på spillets regler og de har alltid vært kjent for en veldig fysisk fotball, fordi de ikke har vært villige til å endre stil fra fotballens opprinnelse (Wilson, 2010). I 1992 startet FA Premier League. Premier League er Englands øverste divisjon og det har utviklet seg til å bli en av verdens mest populære sportsligaer og de siste års TV-avtaler har gjort at de engelske klubbene stort sett tjener mer penger enn klubber gjør i andre ligaer (Kuper & Szymanski, 2014). Premier League sine økonomiske muskler og globalisering har ført til at det i dag er mange utenlandske spillere og mange utenlandske trenere i Premier League (Kuper & Szymanski, 2014). Franskmannen Arsenè Wenger tok over Arsenal i 1996 og han bidro sterkt til å revolusjonere Engelsk toppfotball, gjennom at han kom inn med nye ideer om ernæring, restitusjon og spillestil (Wilson, 2010). Nå i dag ledes de største klubbene i Premier League av trenere fra Spania, Argentina, Portugal, Tyskland, Italia og Frankrike (Premier League, 2017, 25.03). Det gir et bilde på at de engelske klubbene i dag er inspirert av andre stiler enn den britiske stilen som England historisk var kjent for å spille (Wilson, 2010).

3. Metode

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for hva metode betyr og hvilken metode jeg vil benytte meg av i denne oppgaven. Jeg vil og begrunne metodevalget mitt og drøfte hvorfor jeg har valgt metoden jeg har valgt, og jeg vil gjøre rede for styrker og svakheter ved metoden.

3.1 Hva er metode?

Å bruke metode, av det greske ordet *methodos*, betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Tuft & Christoffersen, 2016). Metode dreier seg om å samle inn, analysere og tolke *data*, og dette er en sentral del av *empirisk forskning* (Johannessen et al, 2016). De viktigste kjennetegnene ved empirisk forskning er systematikk, grundighet og åpenhet (Johannessen et al, 2010). Metodelæren dreier seg blant annet om hvordan vi kan gå fram for, så langt som mulig, å undersøke om våre antakelser er i overensstemmelse med virkeligheten eller ikke (Johannessen et al, 2016).

Innen metodelæren har vi to hovedretninger i kvalitativ og kvantitativ metode (Johannessen, 2016). Kvantitativ metode går ut på å telle fenomener eller å kartlegge utbredelse, gjennom ofte å samle inn data fra et stort utvalg (Johannessen, 2016). Kvalitativ metode går ut på å nærmere undersøke om det er noen spesielle kjennetegn innenfor et fenomen eller for å få mer detaljert informasjon innenfor et mindre område (Johannessen, 2016).

3.2 Valg av metode

Når jeg har bestemt meg for hvilken metode jeg vil benytte har jeg gjort flere vurderinger og disse vurderingene har jeg først og fremst gjort med bakgrunn i min problemstilling.

Ved en kvalitativ studie kunne man intervjuet en eller flere eksperter og gjort rede for hva han eller dem mener om spillestilene i Norge og de beste ligaene i Europa. utfordringen er at det er få som har et objektivt syn på så mange ligaer og det er få som har tilstrekkelig med kunnskap fra så mange ligaer, så det er en viss risiko for at validiteten i oppgaven hadde vært lav.

Jeg kunne gjennomført en kvantitativ studie hvor jeg hadde sett nærmere på alle mål som scores i de ulike ligaene. Så kunne jeg notert forskjellig statistikk som hvor mange pasninger som ble slått i angrepene som ledet til scoring, jeg kunne notert hvor angrepene startet, om motstanderen var i balanse eller ubalanse, om angrepstypen som førte til mål var en kontring eller om det kom etter etablert angrepsspill og forskjellig type statistikk som kunne gitt et bilde på hvordan angrepsstil som fører til mål. Så hadde jeg sett om tallene viser noen forskjeller mellom norsk Eliteserie og de beste ligaene i Europa, før jeg videre hadde diskutert om det er noen tendenser i hvilken angrepsstiler som fører til mål og ut i fra det sagt noe om hvilken angrepsstil som er mest effektiv i Norge og til slutt sammenlignet med de beste ligaene i Europa. utfordringen ved å gjennomføre en kvantitativ studie er at det hadde vært ekstremt tidkrevende. Å føre statistikk på alle mål som ble scoret i 5 forskjellige ligaer vil tatt ekstremt med tid og jeg ville og fått problemer med å få tak i videomaterialet fra alle kampene i de 5 forskjellige ligaene.

Heldigvis for meg har forskere gjort flere kvantitative studier tidligere hvor de har sett gjennom mål som ble scoret og sjanser som har blitt skapt i de ulike ligaene. Derfor har jeg

bestemt meg for å gjøre en litteraturstudie. En av fordelene med å gjøre en litteraturstudie er at det er tids- og ressursbesparende (Johannessen, 2016).

3.3 Beskrivelse av metode

En litteraturstudie har mange felles trekk med et forskningsprosjekt, men tar ikke sikte på å fremskaffe ny kunnskap, selv om nye erkjennelser kan komme frem når man sammenstiller kunnskap som tidligere bare er beskrevet bitvis (Magnus & Bakketeig, 2000).

Litteraturstudie er en metode bygger på å innhente informasjon fra tidligere forskning og annen litteratur som belyser temaet for studiet (Magnus & Bakketeig, 2000). Magnus og Bakketeig definerer litteraturstudie som «en oppgave som systematiserer kunnskap fra skriftlige kilder. Å Systematisere betyr å samle inn, gå kritisk gjennom og sammenfatte» (Magnus & Bakketeig, 2000, s. 37). Målet med litteraturstudie er altså ikke å komme frem til noe nytt, men å reflektere over og systematisere tidligere forskning, og gjennom det kan det oppstå kunnskap som man tidligere ikke har vært klar over.

Man skal forsøke å innhente så mye informasjon som mulig innenfor de tidsrammene man har, og man skal deretter analysere dataene man har samlet inn for å prøve å belyse forskningen på en litt annerledes måte enn det som allerede har blitt gjort (Magnus & Bakketeig, 2000).

I arbeidet med en litteraturstudie er det veldig viktig å være kildekritisk (Dalland, 2012). Det vil si å gjøre en kritisk vurdering av den forskningen man finner og kritisk velge ut hvilke forskningsartikler man skal benytte for å svare på problemstillingen (Dalland, 2012). Det vil også si at man underveis i oppgaven gjør vurderinger rundt hvorfor vi tar med noen artikler, men allikevel påpeker at det finnes svakheter ved studien eller at det ikke kan belyse oppgaven alene (Dalland, 2012). Det er ikke alltid man finner forskning som belyser problemstillingen

alene, men sammen med annen forskning kan forskningen være med å underbygge en tendens eller en trend (Dalland, 2012).

3.4 Inklusjonskriterier

Når man skal skrive en litteraturstudie må man kritisk vurdere hva prosjektet skal inneholde og hvilke data man vil inkludere i oppgaven. Det er mange faktorer man kan benytte for å begrense utvalget i litteratursøket og her vil jeg presentere de faktorene jeg vil benytte meg av.

For at litteraturstudiet skal ha høy troverdighet er det viktig at man benytter seg av studier med så høy validitet og reliabilitet som mulig (Larsen, 2007). Med validitet så menes studiens gyldighet eller relevans (Larsen, 2007). Som nevnt tidligere er det viktig at jeg samler inn data som er relevant for min problemstilling. Jeg må stille de riktige spørsmålene i forhold til min problemstilling (Larsen, 2007). For eksempel så ville det vært dumt og tatt med en studie fra et VM-sluttspill når jeg skal se nærmere på enkeltligaer i Europa. Med reliabilitet så menes studiens pålitelighet eller nøyaktighet (Larsen, 2007). Hvis man gjør en studie og en annen forsker kan benytte akkurat samme metode som deg og komme fram til samme resultater så har studien høy reliabilitet (Larsen, 2007). Man kan og anta at studien har høy reliabilitet om den er utgitt i anerkjente tidsskrifter (Larsen, 2007).

Mine inklusjonskriterier er:

- Litteratur og artikler skal ikke være eldre enn år 2010.
- Litteraturen skal være på norsk eller engelsk.
- Artikler skal være innhentet fra anerkjente databaser.
- Litteratur og artikler skal ha tilfredsstillende kredibilitet og validitet.

-
- Eventuell statistikk skal være basert på et stort nok antall til at muligheten for tilfeldigheter er lav.
  - Artiklene skal være studier fra de øverste divisjonene i fotball fra Norge, Spania, Tyskland og England.

3.5 Begrunnelse for valg av inklusjonskriterier

Inklusjonskriteriene mine har jeg valgt ut i fra de retningslinjene jeg gjorde rede for i 3.4. Artiklene jeg benytter i oppgaven skal score høyt på validitet og reliabilitet og det er viktig at oppgaven min inneholder informasjon som er reel og som har bakgrunn i virkeligheten. Dette gjelder og for det jeg benytter av statistikk og tall.

Litteraturen jeg søker på skal være på engelsk eller norsk da det er de to språkene jeg føler at jeg mestrer godt nok til å være sikker på at jeg ikke misforstår noe av innholdet i artiklene på grunn av språket. Jeg vil unngå å oppgi feilaktig informasjon fordi jeg har misforstått en setning eller et ord i et språk jeg kun mestrer halvveis. Jeg leter også kun etter studier fra 2010 og nyere. Fotballen har forandret seg fort og ved å benytte forskning fra for eksempel 90-tallet kan gi et helt feil bilde på hvordan situasjonen er i dag. Det er også trender innenfor hver liga som kan påvirke eldre undersøkelser. Jeg vil også kun lete etter studier fra den norske, spanske, tyske eller engelske toppdivisjonen i fotball. Det er fordi det er de ligaene jeg skal undersøke i min studie.

3.6 Fremgangsmåte ved innhenting av data

Når man skal gjøre en litteraturstudie er man avhengig av å gjøre et omfattende og systematisk søk etter forskning som kan svare på min problemstilling. Her vil jeg redegjøre for hvordan

jeg har gått frem for å finne den forskningen som jeg har valgt for å svare på min problemstilling.

Jeg startet med å gjøre meg kjent med hva som fantes av litteratur ved å søke i databasene Høgskolen i Innlandet har tilgang til. Jeg har søkt i Oria, Google Scholar, SportDiscuss og flere databaser. Jeg så også i bøker etter tidligere forskning og jeg hørte med veilederen min om hvor han anbefalte meg å lete.

Søkemotor	Søk etter liga	Kriterier	Søkeord	Emner	Treff	Dato for søket
Oria	Norsk Eliteserie	Årstall: 2010-2017 Fra: Fagfelleverderte tidsskrift Språk: Engelsk	Goal AND passing AND professional soccer AND Norwegian elite soccer	Soccer (football)	11	26.03.2017
Oria	Spansk La Liga	Årstall: 2010-2017 Fra: Fagfelleverderte tidsskrift Språk: Engelsk	Playing tactic AND possession AND professional soccer	Soccer (football)	11	26.03.2017

Oria	Tysk Bundesliga	Årstall 2010-2017 Fra: Fagfelleverderte tidsskrift Språk: Engelsk	Goal AND Passing AND Professional soccer AND German Bundesliga	Analysis	8	26.03.2017
Oria	Engelsk Premier League	Årstall 2010-2017 Fra: Fagfelleverderte tidsskrift Språk: Engelsk	Goal analysis AND Spanish soccer AND Spanish elite teams	Soccer og Match analysis	7	26.03.2017
Ingenta Connect	Engelsk Premier League	Årstall 2005-2017 Språk: Engelsk	Passing AND goal AND scoring AND soccer AND premier league		2	15.04.2017

Jeg fant en artikkel som tok for seg norsk eliteserie, en artikkel som tok for seg tysk Bundesliga, en artikkel som tok for seg spansk La Liga. Derimot så slet jeg med å finne en tilfredsstillende studie for Premier League.

Jeg fant en som jeg tidlig bestemte meg for å bruke, men jeg lette etter en til for å få mer utfyllende resultater på Premier League. Etter lang tid med søking fant jeg en på google Scholar, som jeg senere fant i mitt endelige litteratursøk for Premier League på Ingenta Connect. Artikkelen er fra 2008, men i mangel på bedre artikler fra etter 2010 valgte jeg å ta

den med i utvalget mitt. Dette til tross for at den er publisert senere enn 2010, som jo var et av inklusjonskriteriene mine.

3.7 Bearbeiding av innhentet data

Når jeg hadde gjort det endelige litteratursøket for hver liga valgte jeg ut de artiklene som var mest relevant for min problemstilling. Når jeg hadde valgt ut tilfredsstillende artikler for hver liga, begynte jeg å gå igjennom dem systematisk. Jeg skrev ned den informasjonen jeg mente kunne svare på min problemstilling og jeg noterte ned styrker og svakheter ved studiene.

3.8 Utvalg

Ut fra de søkene jeg gjorde valgte jeg 5 artikler som jeg mener best kan hjelpe meg med å svare på min problemstilling.

Disse 5 artiklene har jeg valgt ut til min oppgave:

Fernandez-Navarro, J., Fraduas, L., Zubillaga, A., Ford, P. R. & Mcrobert, A. P. (2016). *Attacking and defensive styles of play in soccer: analysis of Spanish and English elite teams.*

Lago-Ballesteros, J., Lago-Peñas, C. & Rey, E. (2012). *The effect of playing tactics and situational variables on achieving score-box possessions in a professional soccer team.*

Redwood-Brown, A. (2008). *Passing patterns before and after goal scoring in FA Premier League Soccer*

Tenga, A., Holme, I., Ronglan, L. T. & Bahr, R. (2010). *Effect of playing tactics on goal scoring in Norwegian professional soccer.*

Yue, Z., Broich, H. & Mester, J. (2014). *Statistical Analysis for the Soccer Matches of the First Bundesliga*.

3.9 Etske betraktninger

Når man skal gjøre en litteraturstudie er det to etiske betraktninger man må gjøre (Denscombe, 2010). Først må man vurdere om noen som er studert i artiklene man benytter har hatt noen lidelse av å være med i studien (Denscombe, 2010). Og man må samtidig vurdere om forskeren kan vise at identiteten til de involverte personene aldri har blitt utgitt (Denscombe, 2010). Hvis forskeren har holdt seg innenfor de to etiske betraktningene så kan jeg benytte meg av artiklene.

Oppgaven min dreier seg om å forske på hvordan mål scores i 4 ulike ligaer og derfor kommer jeg ikke til å bryte med de to etiske kravene jeg presenterte ovenfor. Det at jeg gjør en litteraturstudie gjør og at det blir enklere å følge de etiske retningslinjene, fordi jeg ikke skal intervju noen eller gjøre noen spørreundersøkelser (Halvorsen, 2002).

3.10 Metodekritikk

Når man skal gjøre et forskningsprosjekt er det smart å velge seg en spesifikk metode man vil benytte for å svare best mulig på sin problemstilling (Larsen, 2010). Den metoden som velges, får stor betydning for innsamlingsprosessen og resultatene man kommer frem til (Larsen, 2010). Men alle metoder har svakheter og her vil jeg presentere de svakhetene man kan møte ved en litteraturstudie.

En utfordring ved å gjøre en litteraturstudie er at studiet bygger på annen forskning (Denscombe, 2014). Hvis det ikke finnes forskning, eller det finnes lite forskning på problemområdet, så går det ikke an å gjøre en litteraturstudie innenfor det problemområdet man hadde tenkt (Denscombe, 2014).

En annen utfordring kan være at man benytter feil søkeord eller at man hadde fått bedre treff med andre søkeord. Det kan også være en risiko for at man ubevisst leter etter forskning som underbygger den oppfattelsen man sitter med fra før (Magnus & Bakketeig, 2000). Det er en risiko alle forskere står ovenfor og det er viktig å være bevisst på hva man søker etter og hvilken litteratur man benytter i studien (Magnus & Bakketeig, 2000). I tillegg kan også språk føre til at jeg mistolker resultatene i studiene, og gjør at jeg tolker resultatene feil (Magnus & Bakketeig, 2000).

---

4. Resultat

Her skal jeg presentere resultatene fra artiklene jeg har valgt. Jeg presenterer de resultatene fra artiklene som i størst mulig grad kan svare på min problemstilling.

4.1 Norsk Eliteserie

Resultatene fra Eliteserien i Norge har jeg hentet fra artikkelen til Tenga, Holme, Ronglan og Bahr (2010). Forskningen strekker seg over 203 angrep som ledet til scoring og 1688 tilfeldige angrep (kontrollgruppe) fra 163 av 182 kamper som ble spilt i Tippeligaen i sesongen 2004 (Tenga, et al., 2010). Andelen av scorede mål etter direkte angrep (52%) var høyere enn mer tålmodige angrep (48%) (Tenga et al., 2010). For kontrollgruppen var andelen lengre angrep 59 % og direkte angrep 41% av angrepene (Tenga et al., 2010). Nærmere analyse viste at direkte angrep var mer effektivt enn lengre angrep når man angrep mot et lag i ubalanse (Tenga et al., 2010). Studien viste også at 2,5% av målene ble scoret mot et forsvar i balanse, mens antall angrep mot et forsvar i balanse (kontrollgruppen) var på 31% (Tenga et al., 2010). På den andre siden ble 94% av målene scoret mot et forsvar i ubalanse, og 41% av angrepene i kontrollgruppen var mot et forsvar i ubalanse (Tenga et al., 2010). Angrep med færre enn 5 pasninger var mer effektive mot et forsvar i ubalanse, mens angrep med flere trekk enn 5 var mest effektivt mot forsvar i balanse (Tenga et al., 2010). Tenga (et al., 2010) skriver og at motstanderens handlinger er veldig viktig for å avgjøre hvilken taktikk i angrep som er mest effektiv og det vil være med på å øke validiteten innenfor denne typen forskning i fotball.

Her er resultatene til Tenga (et al., 2010) ført inn i en tabell:

Variabel	Antall (%)	Mål	Kontrollgruppe	Mål %	P*
<i>Angrepsstype</i>					<0.002
Direkte angrep	792 (41,9)	106	686	13,4	
Tålmodige angrep	1099 (58,1)	97	1002	8,8	
<i>Pasnings antall</i>					<0,001
Under 3 pasninger	884 (47,9)	67	817	7,6	
3-4 pasninger	572	68	504	11,9	
Over 4 pasninger	388 (21,0)	56	332	14,4	
<i>Pasningslengde</i>					<0,001
Lang pasning	193 (10,5)	5	188	2,6	
En blanding	751 (40,7)	94	657	12,5	
Kort pasning	899 (48,8)	92	807	10,2	
<i>Pasningstype</i>					<0,001
Pasning i rom	981	87	894	8,9	
En mellomting	788 (42,8)	99	689	12,6	
Pasning på fot	71 (3,9)	5	66	7	
<i>Defensiv balanse</i>					<0,001

Ubalanse	878 (47,5)	191	687	21,8	
Mellomting	443 (24,0)	6	437	1,4	
Balanse	527 (28,5)	5	522	0,9	

4.2 Spansk La Liga

Resultatene fra den spanske serien har jeg hentet ut fra studien til Lago-Ballesteros, Lago-Peñas og Rey (2012). Studien tok for seg 908 angrep fra 12 kamper for et lag i den øverste divisjonen i Spania i sesongen 2009-2010 (Lago-Ballesteros et al., 2012). Studien så på hva som kjennetegnet angrepene hvor man endte opp i det dem kaller score-box, men som jeg vil omtale som motstanderens straffefelt (Lago-Ballesteros et al., 2012). Angrepenes grad av suksess ble delt inn i om angrepet nådde motstanderens straffefelt, hadde fremgang eller om angrepet ikke hadde noen fremgang (Lago-Ballesteros et al., 2012). Av 908 angrep endte 303 (33,4%) innenfor motstanderens straffefelt, 477 (52,5%) hadde fremgang og 128 (14,1%) angrep hadde ingen fremgang (Lago-Ballesteros et al., 2012). Studien viste at direkte angrep og kontringer var tre ganger så effektivt som lengre ballbesittende angrep for å komme seg inn i motstanderens straffefelt (Lago-Ballesteros et al., 2012).

Her er resultatene fra studien ført inn i en tabell (Lago-Ballesteros et al., 2012):

Variabel	Score-box (n)	Score-box (%)	No score-box (n)	No score-box (%)	P
<i>Angrepstype</i>					<0,001

Ballbesittende angrep	87	45,3	105	54,7	
Direkte angrep	57	27,4	151	72,6	
Kontringsangrep	159	41,8	221	58,2	
<i>Varighet på angrepet</i>					<0,001
Under 5 sekunder	43	16,2	223	83,8	
5-10 sekunder	83	36,9	142	63,1	
Over 10 sekunder	177	61,2	112	38,8	
<i>Antall pasninger</i>					<0,001
Under 3 pasninger	148	30,5	338	69,5	
3-4 pasninger	82	49,4	84	50,6	
5 pasninger eller mer	73	5,7	55	43,0	
<i>Sonen angrepet startet</i>					<0,001
Veldig lavt	64	24,4	198	75,6	
Lavt	108	32,3	226	67,7	
Høyt	122	70,1	52	29,9	
Veldig høyt	9	90,0	1	10,0	
<i>Kvalitet på motstanderen</i>					0,341

God	100	42,7	134	57,3	
Middels	95	36,8	163	63,2	
Svak	108	37,5	180	62,5	
<i>Status i kampen</i>					0,026
Laget leder	53	36,3	93	63,7	
Det er uavgjort	148	35,7	266	64,3	
Laget ligger under	102	46,4	118	53,6	

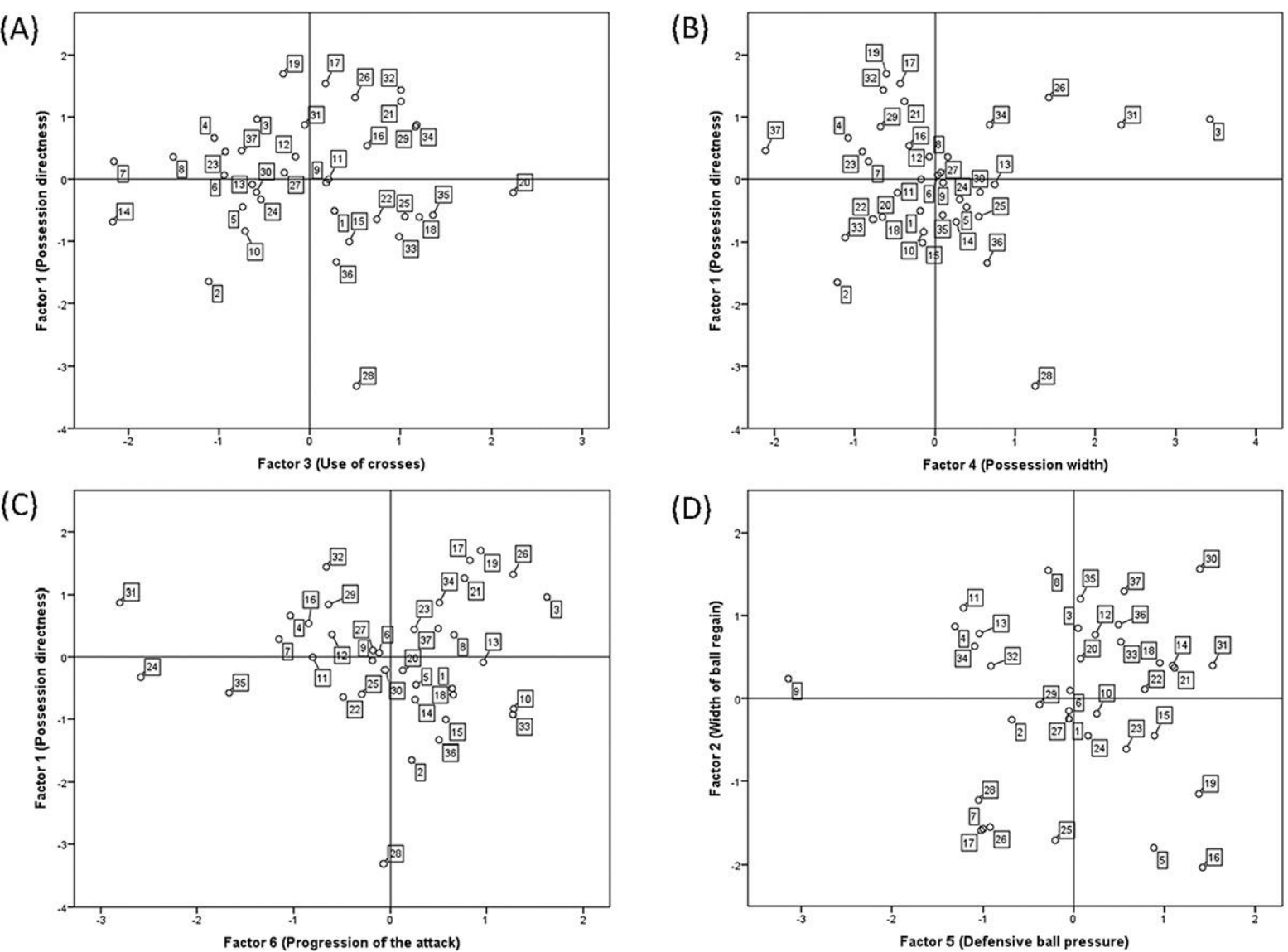
4.3 Tysk Bundesliga

Resultatene fra den tyske bundesligaen har jeg hentet fra studien til Yue, Broich og Mester (2014). Studien er en statistisk analyse fra kamper i 1. Bundesliga mellom 5. august og 27. november i sesongen 2011/2012 (Yue et al., 2014). Forskerne ville se nærmere på hvilke parametere som var viktige for resultatet i kampene (Yue et al., 2014). Det de fant ut var at det viktigste parameter som sa noe om resultatet i en fotballkamp var antall mål dividert på antall skudd (Yue et al., 2014). Nummer to til fire var antall skudd, antall pasninger og antall ballberøringer (Yue et al., 2014). De utdyper videre at kvaliteten på skuddene, eller effektiviteten, er langt viktigere enn antall skudd i løpet av en kamp (Yue et al., 2014). Når det kom til om direkte eller ballbesittende angrep var mest effektive, så konkluderte forskerne med at direkte angrep var det mest effektive fordi det scores flere mål per angrep etter direkte angrep enn etter ballbesittende angrep (Yue et al., 2014). Allikevel så sier studien at antall

pasninger i et angrep ikke er den avgjørende faktoren for om angrepet ender i mål eller ikke (Yue et al., 2014). Effektiv bruk av ballbesittelse for å skape gode målsjanser er det viktigste for å score mål (Yue et al., 2014).

4.4 Engelsk Premier League

Resultatene for Premier League har jeg hentet fra to studier. Den første studien jeg skal presentere er studien til Fernandez-Navarro, Fradua, Zubillaga, Ford og McRobert (2016). Studien er en analyse av lag fra Premier League i England og fra La Liga i Spania, men jeg har kun sett på resultatene fra de engelske lagene. Bakgrunn for studien var å definere og kategorisere forskjellige stiler innen elite fotball (Fernandez-Navarro et al., 2016).

Figur 2 Styles of play of soccer teams according to factors (Fernandez-Navarro et al., 2016) De engelske lagene er: Arsenal (15), Aston Villa (16), Bolton (17), Chelsea (18), Everton (19), Liverpool (20), Manchester City (21), Manchester United (22), Portsmouth (23), Tottenham (24), West Ham (25) og Wigan (26). De andre lagene er spanske, og en klubb kan være to lag fordi de er fra to forskjellige sesonger. For eksempel så er Barcelona både nr 2 og 28 fordi de representerer to forskjellige sesonger.

Tabellen viser at de engelske lagene i undersøkelsen angriper med forskjellige angrepsstiler. Noen er mer direkte enn gjennomsnittet, mens noen andre er mindre direkte enn gjennomsnittet for undersøkelsen (Fernandez-Navarro, 2016). Det er en tendens at de engelske lagene er mer direkte enn de spanske (Fernandez-Navarro, 2016). Tabellen viser også at det er de største klubbene som har høyest ballbesittelse (Fernandez-Navarro, 2016).

Den andre studien for Premier League har jeg hentet fra studien til Redwood-Brown (2008). Studien ser på antall pasninger og treffsikkerhet i pasningene 5 minutter før og etter scoringer i Premier League (Redwood-Brown, 2008). Studien tar for seg 285 scoringer på 120 kamper (Redwood-Brown, 2008). I de 5 minuttene før scoring hadde det laget som scoret høyere treffprosent på pasningene enn de hadde ellers i omgangen, og det laget som slapp inn hadde lavere treffprosent på pasningene enn ellers i omgangen (Redwood-Brown, 2008). Redwood-Brown (2008) skriver at høy treffsikkerhet i pasningsspillet ikke bare gjør at laget beholder ballen, men det kan også føre til at laget får scoringsmuligheter. Samtidig begrenser man motstanderens tid med ballen og man begrenser motstanderens muligheter til å skape målsjanser (Redwood-Brown, 2008).

Her er noen av resultatene fra studien (Redwood-Brown, 2008):

Variabel	Omgangen målet ble scoret i	5 min før scoringen	P-verdi
<i>Laget som scoret</i>			
Antall pasninger	23,2 ± 5,2	22,5 ± 8,8	P < 0,001
Suksessfulle pasninger i %	70,2 ± 7,5	72,4 ± 12,7	P < 0,001

<i>Laget som slapp inn mål</i>			
Antall pasninger	22,9 ± 4,3	19,3 ± 8,4	P < 0,001
Suksessfulle pasninger i %	69,3 ± 6,0	67,8 ± 13,6	P = 0,118

5. Diskusjon

Med utgangspunkt i min problemstilling, teori og metode skal jeg nå drøfte teorien jeg har presentert og artiklene jeg har benyttet meg av. Jeg vil sammenligne hva forskningen sier om angrepsspill i Norge, og jeg vil sammenligne det med de resultatene jeg har lagt fram for La Liga, Bundesliga og Premier League. Ut ifra hva resultatene sier vil jeg prøve å se det i sammenheng med det jeg la fram i teoridelen. Hvis det scores flere mål etter direkte angrep i Norge enn i Spania kan det ha en sammenheng med hvilken fotballfilosofi landene har opparbeidet seg. Studien fra VM 2010 (Johansen et al., 2010) viste at det var liten sammenheng mellom hvilken angrepstype lagene på generelt grunnlag benytter og grad av suksess i VM. Allikevel kan min studie si noe om angrepsstilen som blir benyttet i Eliteserien og om den er annerledes enn det dem benytter i de beste ligaene i Europa. Samtidig kan studien også si litt om i hvilke situasjoner man burde benytte hvilken angrepsstil. Til slutt vil jeg, med bakgrunn i resultatene fra studien min, si noe om hva studiene mener er viktig for gode angrepsslag.

5.1 Hvilken angrepsstil er mest effektiv i norsk Eliteserie?

Studien til Tenga (et al., 2010) viste at det ble scoret noen flere mål etter direkte angrep (52%) enn etter lengre angrep (48%) i Eliteserien. Det betyr at andelen mål etter lengre angrep er betydelig høyere i norsk Eliteserie, enn det studien Drillo la fram fra VM, EM og klubbkamper på 90-tallet viste (Olsen & Hauge, 2011). Der ble kun 21% av målene scoret etter angrep med flere enn 3 trekk (Olsen & Hauge, 2011) og det kan tyde på at angrep etter ballbesittende angrep gir flere mål i Eliteserien enn på landslags- og topp klubbnivå. Som rapporten fra VM 2010 viste, så har det også blitt større fokus på å aldri bli tatt i ubalanse de siste årene enn det

---

det var tidligere (Johansen et al., 2010). Det er interessant fordi studien til Tenga (et al., 2010) viser at kun 2,5 % av målene blir scoret mot lag i delvis eller full balanse. Det kan tyde på at trenden i norsk Eliteserie er lik trenden internasjonalt, at man er bevisste på å unngå å bli tatt i ubalanse. Samtidig viser studien at det angripes flere ganger mot stor ubalanse (687 angrep i kontrollgruppen) enn full balanse (522 angrep i kontrollgruppen) (Tenga et al., 2010). Studien fra VM 2010 (Johansen et al., 2010) viser at man har klart størst mulighet for å score mål når motstanderen er i ubalanse og den viser at det ikke er noen angrepsstiler som er spesielt effektive med tanke på å score mål mot forsvar i balanse. Studien til Tenga (et al., 2010) viste også at 1,4 % av alle angrep mot lag i litt ubalanse endte i scoring. Det er litt høyere enn for angrep mot et forsvar i balanse (0,9 %), men betydelig lavere enn angrep mot stor ubalanse (21,8 %). Drillo skrev at trenden internasjonalt var å la motstandere i litt ubalanse komme på plass fremfor å utnytte den lille ubalansen som var (Olsen & Hauge, 2011). Tenga (et al., 2010) konkluderer i sin studie at det er mest effektivt med en direkte angrepsstil når motstanderen er i stor ubalanse, mens det er mest effektivt med en ballbesittende stil når motstanderen er i full eller delvis balanse (Tenga et al., 2010). Som Tenga (et al., 2010) skriver er selvfølgelig motstanderens handlinger helt avgjørende for hvilken angrepsstil som er mest effektiv, men studien peker allikevel i en klar retning med tanke på når man skal være direkte og når man skal være ballbesittende (Tenga et al., 2010).

5.2 Hvordan angripes det i Spania, Tyskland og England sammenlignet med i Norge?

Studien om spansk La Liga er studien som ligner mest på studien for norsk Eliteserie. Den store forskjellen er hvordan de måler suksess. I studien om La Liga av Lago-Ballesteros (et al., 2012) er suksess å ha ballen under kontroll inne i motstanderens straffefelt, mens Tenga

(et al., 2010) måler suksess i om angrepet ender i mål eller ikke. Man kan si at studien ser på potensielle målsjanser, istedenfor å se på scorede mål. Potensielle målsjanser er en viktig indikator fordi det ofte gir scoring, men det totale gjennombrudd i fotball er mål (Bergo et al., 2002). Derfor viser resultatene i studien til Lago-Ballesteros (et al., 2012) en trend, men det er farlig å si noe bombastisk med utgangspunkt i resultatene.

I La Liga (Lago-Ballesteros et al., 2012) ender 45,3 % av ballbesittende angrep, 27,4 % av direkte angrep og 41,8 % av kontringsangrepene i motstanderens felt. Hvis vi tar utgangspunkt i at ballbesittende angrep og direkte angrep er mot lag i balanse, så ser vi også her, som vi så i Eliteserien, at ballbesittende angrep er den mest effektive angrepsstilen mot lag i balanse. Til tross for at Spania har en sterk kultur for å spille ballbesittende fotball så er det ikke noe som tyder på ballbesittende angrep er noe mer effektivt i La Liga enn i Eliteserien. Som vi vet står direkte angrepsspill sterkt i Norge, men studiene jeg har sett på tyder på at angrepsstilene er i endring.

Studien fra Yue (et al., 2014) om Bundesligaen har i mindre grad sett på hva som skjer i forkant av mål. Allikevel så viser studien at de fire viktigste parameterne som sa noe om resultatet i en fotballkamp var effektiviteten i avslutningene, antall skudd, antall pasninger og antall ballberøringer (Yue et al., 2014). Det kan tyde på at det både er effektivt å være direkte for å prøve å få så mange skudd som mulig, men at det samtidig er viktig å ha ballen i laget for å gjøre mange pasninger og ha mange ballberøringer. Studien konkluderer med at direkte angrepsspill er mer effektivt enn ballbesittende, fordi det scores flere mål etter direkte angrepsspill, enn etter ballbesittende angrepsspill (Yue et al., 2014). Det stemmer overens med studiene for norsk Eliteserie og spansk La Liga, men det er fortsatt litt lite nyansert. Studien presiserer også at antall pasninger per angrep ikke er den avgjørende faktoren for om angrepet ender med scoring eller ikke (Yue et al., 2014). Det er en viktig presisering som også har blitt

---

gjort i de andre studiene. Hvilken angrepsstil som er mest effektiv kommer an på hva motstanderen gjør og om motstanderen er i balanse eller i ubalanse.

Resultatene fra Premier League har jeg hentet fra to studier. Studien til Fernandez-Navarro (et al., 2016) viser at lagene fra Premier League tenderer til å være litt mer direkte enn de spanske lagene. Dette er i tråd med det jeg presenterte i teoridelen. I Spania står en ballbesittende angrepsstil sterkt (Burns, 2012), mens en mer direkte og en mer fysisk fotball blir høyere verdsatt i England (Wilson, 2014). Vi ser også i studien at de største klubbene i England har høyere ballbesittelse enn brorparten av de spanske lagene (Fernandez-Navarro, 2016). Det er viktig å presisere at det kun er 100% ballbesittelse som kan deles ut hver fotballkamp. Det gjør at en sånn oversikt over hvor mye ballbesittelse hvert lag i en hel liga innehar, sier lite om spillestilen i ligaen, fordi summen av ballbesittelse i en kamp alltid blir 100% (Olsen & Hauge, 2011). Det at de største klubbene i England scorer høyt på ballbesittelse kan ha en sammenheng med at de blir ledet av utenlandske trenere som har vokst opp i en annen fotballkultur enn den britiske (Wilson, 2014).

Den andre studien for Premier League har sett nærmere på pasningsspillet i de fem minuttene før og etter en scoring, og så har de sammenlignet de 5 minuttene med resten av omgangen målet ble scoret i (Redwood-Brown, 2008). Med bakgrunn i min problemstilling er resultatene i studien veldig interessante. Resultatene viser at det laget som scorer mål har høyere treffprosent og det laget som slipper inn har lavere treffprosent på pasningene i de 5 minuttene før scoringen (Redwood-Brown, 2008). Studien konkluderer med at når et lag treffer på flere pasninger og motstanderen bommer, så fører det til to ting (Redwood-Brown, 2008). Det ene er at man, gjennom å treffe på flere pasninger, beholder ballen i laget og det øker sjansen for at laget scorer (Redwood-Brown, 2008). Samtidig minsker man også sjansen for at motstanderen scorer så lenge de får mindre tid med ballen, og treffer på færre pasningsforsøk enn motstanderen (Redwood-Brown, 2008). Dette er en indikator på at ballbesittende fotball

kan være en nyttig angrepsstil, ikke bare fordi man selv har en sjanse til å score mål, men også fordi motstanderens mulighet til å score mål er mindre når det andre laget har ballen mer. Tidligere vet vi, både fra studien til Tenga (et al., 2010) om norsk Eliteserie og studien til Toppfotballsenteret fra VM 2010 (Johansen et al., 2010), at så lenge motstanderen er i balanse, er det mest effektivt med en ballbesittende angrepsstil. Studien til Redwood-Brown (2008) underbygger dette ved å vise at en høy treffsikkerhet i pasningsspillet ofte fører til mål. Samtidig er det svakheter i studien ved at den ikke sier noe om hvordan målene har kommet. Det hadde vært interessant å se en studie hvor de både så på pasningsmønsteret i de 5 minuttene før scoringen, om målene kom etter direkte eller ballbesittende angrep og om motstanderen var i balanse eller ubalanse.

5.3 Hvordan burde norske Eliteserie-lag angripe?

Ut ifra studiene jeg har sett nærmere på finner jeg ingen grunner til at de norske lagene skal endre angrepsstil. Tendensene jeg har funnet i studien til Tenga (et al., 2010) om Eliteserien, er de samme tendensene jeg har funnet i studiene fra de andre ligaene jeg har undersøkt. Det scores flest mål etter direkte angrep i de andre ligaene. Jeg har ikke funnet tall på hvilken angrepsstil som gir flest mål i Premier League, men studiene ga indikasjoner på hvordan det angripes generelt og i forkant av scoringer (Redwood-Brown, 2008).

Det er god sammenheng mellom studien fra VM 2010 og studien om Eliteserien. Så lenge motstanderen har kommet seg på plass, og ligger i god balanse, så er en ballbesittende stil mest hensiktsmessig (Johansen et al., 2010) (Tenga et al., 2010). Samtidig er det desidert størst mulighet for å score mål når motstanderen er i ubalanse (Johansen et al., 2010) (Tenga et al., 2010).

Det at lite tyder på at vi angriper og scorer mål annerledes i Eliteserien, enn i de beste ligaene i Europa, tyder på at vår mangel på resultater skyldes andre ting. Tidligere i oppgaven nevnte jeg utfordringer som klima, økonomi, lavt befolkningstall og at det er stor interesse for flere idretter enn fotball i Norge. Det hadde vært interessant og sett nærmere på forskning på disse temaene.

Studien min viser at gode angrepslag må være allsidige og mestre både en direkte og en ballbesittende angrepsstil:

- Lagene må beherske en direkte stil for å kunne straffe motstanderen i ubalanse, da det gir størst sjans for mål (Tenga et al., 2010) (Johansen et al., 2010) (Lago-Ballesteros et al., 2012).
- Lagene må kunne mestre en ballbesittende stil for å skape sjanser mot et lag i full balanse, da det er den mest effektive angrepsstilen mot lag i balanse. Samtidig bidrar det til at laget får slått flere pasninger og hatt flere ballinnvolvinger, noe som er viktige prestasjonsindikatorer (Yue et al., 2014) (Redwood-Brown, 2008).
- Lagene må mestre det å vurdere om motstanderen er i balanse eller ubalanse. Det er viktig fordi det avgjør hvilken angrepsstil laget skal benytte seg av (Tenga et al., 2010) (Johansen et al., 2010).

6. Konklusjon

Studien har vist at det er veldig små forskjeller i hvilken angrepsstil som er mest effektiv i Eliteserien, La Liga, Bundesliga og Premier League. Det er ingen resultater i de andre studiene som tyder på at vi i Norge, hverken benytter andre angrepsstiler enn de andre ligaene, eller at noen angrepsstiler er mer effektive i Eliteserien enn de er de beste ligaene i Europa.

Noen av studiene har svakheter, blant annet ved at dem ikke har sett på om lagene som slipper inn mål er i balanse, litt ubalanse eller stor ubalanse. En studie fra VM 2010 (Johansen et al., 2010) og en studie fra norsk Eliteserie (Tenga et al., 2010) viser at motstanderens grad av balanse, er avgjørende for å vurdere om en direkte eller en ballbesittende angrepsstil er mest effektiv. Mot et lag i ubalanse er en direkte angrepsstil mest effektiv, mens en ballbesittende angrepsstil er mest effektiv mot et lag i god balanse (Johansen et al., 2010) (Tenga et al., 2010).

Flere mål blir scoret etter direkte angrep, enn det blir scoret etter lengre ballbesittende angrep og uttellingen for mål per angrep er større for direkte angrep enn for ballbesittende angrep. Det er fordi de fleste målene scores mot lag i ubalanse, og mot lag i ubalanse er en direkte angrepsstil mest effektiv (Tenga et al., 2010) (Johansen et al., 2010) (Lago-Ballesteros, 2012) (Yue et al., 2014).

Studien viste at gode angrepslag må mestre flere angrepsstiler. Lagene må mestre å straffe forsvar i ubalanse, da det gir best sjanse for å score mål (Tenga et al., 2010) (Johansen et al., 2010) (Lago-Ballesteros et al., 2012). Lagene må kunne benytte en ballbesittende angrepsstil, da det er den mest effektive angrepsstilen mot lag i balanse (Tenga et al., 2010) (Johansen et al., 2010) (Lago-Ballesteros et al., 2012). Samtidig er det viktig å ha ballen i laget for å score høyt på viktige prestasjonsindikatorer, som antall pasninger og antall ballberøringer (Yue et

---

al., 2014). Samtidig minsker man muligheden for at motstanderen scorer mål når man selv har høy treffprosent i pasningsspillet (Redwood-Brown, 2008).

Litteraturliste

Aveyard, Helen. (2010). *Doing a literature review in Health a Social care- a practical guide*.

Berkshire: Open University Press

Bangsbo, J. & Peitersen, B. (2016). Popular Systems and Styles of Play. I T. Strudwick (Red.),

Soccer Science (s. 433-458). Champaign: Human Kinetics.

Bergo, A., Johansen, P. A., Larsen. Ø. & Morisbak, A. (2002). *Ferdighetsutvikling i Fotball-*

handlingsvalg og handling. Oslo: Akilles

Burns, J. (2012). *La Roja- a Journey Through Spanish Football*. London: Simon & Schuster

UK

Dalland, O. (2012). *METODE OG OPPGAVESKRIVING*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Denscombe, M. (2014). *The Good Research Guide- For small-scale social research projects*.

Maidenhead: Open University Press

Duncan, C & Strudwick, T. (2016). National and Cultural Influences. I T. Strudwick (Red.).

Soccer Science (s. 15-36). Champaign: Human Kinetics.

Erith, S. & Curneen, G. (2016). Optimal Preparation for Defensive Play. I T. Strudwick (Red.),

Soccer Science (s. 459-481). Champaign: Human Kinetics.

Fernandez-Navarro, J., Fraduas, L., Zubillaga, A., Ford, P. R. & Mcrobert, A. P. (2016).

Attacking and defensive styles of play in soccer: analysis of Spanish and English elite teams.

Journal of sport sciences. April 2016. 1-10. DOI: 10.1080/02640414.2016.1169309

Garcia-Marti, C. (2016). Reshaping spanish football identity in the 1940`s: From fury to tactics. *The International Journal of the History of sports*. 33(10), 1116-1132. doi:

<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09523367.2016.1232250?scroll=top&needAccess=true>

Goksøyr, M. (2002). *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år*. Oslo: Norges Fotballforbund

Halvorsen, K. (2002). *Forskningsmetode for helse- og sosialfag- En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.

Hawkins, R. & Robinson, D. (2016). Essential Elements of Attacking Soccer. I T. Strudwick (Red.), *Soccer Science* (s. 503-528). Champaign: Human Kinetics.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag

Johansen, P. A., Teigen, R., Øverland, L. H., Wilsgård, K., Andersen, E., Hugaasen, M., Hoem, J. & Mortensholm, A. (2010). VM-rapporten. Hentet fra:

<file:///C:/Users/%C3%88ner/Downloads/VM-rapporten%202010.pdf>

Kaas, D. Kaggstad, J. & Kristiansen, H. T. (2007). *Fra ord til handling- Om prestasjonsutvikling i praksis*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Lago-Ballesteros, J., Lago, P. & Rey, E. (2012). The effect of playing tactics and situational variables on achieving score-box possessions in a professional soccer team. *Journal of Sports Sciences*, 30(14.), 1455-1461. doi: <http://dx.doi.org/10.1080/02640414.2012.712715>

Larsen, A. K. (2010). *En enklere metode- Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget

Magnus, P. & Bakketeig, L. S. (2000). *Prosjektarbeid i helsefagene*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Olsen, E. & Hauge, O. D. (2011). *Spill effektiv fotball- Drillos Fotballfilosofi*. Oslo: Kagge Forlag

Olsen, E., Semb, N. J. & Larsen, Ø. (1994). *Effektiv Fotball*. Drammen: Gyldendal Norsk Forlag

Perarnau, M. (2014). *Pep Confidential*. Edinburgh: Arena Sport

Perarnau, M. (2016). *Pep Guardiola- The Evolution*. Edinburgh: Arena Sport

Premier League. (2017, 25.03). Managers. Hentet fra:

<https://www.premierleague.com/managers?se=54&cl=-1>

Rise, O. B., (2016). *Tilbake til røttene: en sammenlignende studie av RBK i 1999 og 2015*. (Mastergradsavhandling, NTNU) Hentet fra

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2382627/Tilbake%20til%20r%C3%B8ttene.%20Masteroppgave%20Ola%20By%20Rise%20januar%202016..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Redwood-Brown, A. (2008). Passing patterns before and after goal scoring in FA Premier League Soccer. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, 8(3.), 172-182.

Scheie, A. & Slettan, O. V. (2003). *En fin dag for fotball- Alt om Tippekampen og engelsk fotball*. Oslo: Kagge Forlag

Scholten, B. (2005, 03.03). Michels- A total footballing legend. Hentet fra:

<http://www.uefa.org/about-uefa/history/obituaries/newsid=285010.html>

Tenga, A., Holme, I., Ronglan, L. T. & Bahr, R. (2010). Effect of playing tactics on goal scoring in Norwegian professional soccer. *Journal of sport sciences*. 28(3.), 237-244. DOI: 10.1080/02640410903502774

UEFA. (2017, 22.03). UEFA rankings for club competitions. Hentet fra:

<http://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/>

UEFA. (2016, 17.03). *History*. Hentet fra:

<http://www.uefa.com/uefachampionsleague/season=2011/index.html>

Unnithan, V. B. & Iga, J. (2016). Development of the Young Soccer Player. I T. Strudwick (Red.), *Soccer Science* (s.55-73). Champaign: Human Kinetics.

Wilson, J. (2010). *Inverting the Pyramid- The history of football tactics*. London: Orion

Yue, Z., Broich, H. & Mester, J. (2014). Statistical Analysis for the Soccer Matches of the First Bundesliga. *International journal of sport science and coaching*. 9(3.), 553-560. DOI: 10.1260/1747-9541.9.3.553